

Anerkendende Relationer

Eksamensopgave i Pædagogik

Prøve nr. 7697

Hold 06V

UCL Pædagoguddannelsen i Jelling

d. 12.03.10

Vejleder: Sanne Fusager

Antal anslag: 27.096

Indledning	3
Problemformulering	3
Målgruppebeskrivelse	3
Emneafgrænsning	4
Metodebeskrivelse	4
Samfundsperspektiv	4
Daniel Stern	4
Berit Bae	5
Dion Sommer	6
Perspektivering	6
Pædagogens kompetencer	8
Har vi tid til anerkendelse?	9
Er anerkendende pædagogik ægte?	10
Anerkendende pædagogik i praksis	11
Konklusion	13
Litteraturliste	14

Indledning

Børn i nutidens samfund tilbringer en stor del af deres hverdagsliv i daginstitutioner. Dette er et resultat af vores fragmenterede postmoderne samfund¹ i konstant forandring og med en stigende kompleksitet, hvor familiemønstret har ændret sig radikalt. Den postmoderne familie er i stadig udvikling, og det er derfor min tese - at de nye familiemønstre i det postmoderne samfund betyder nye, og om ikke mere krævende dannelser af relationer mellem pædagogen og det enkelte barn. Samtidig giver det også højere forventninger til den institutionelle hverdag. Ifølge Tom Ritchie, pædagog, cand.mag., pæd. konsulent og seminarielærer² er relationer en grundlæggende forudsætning for vores liv og udvikling. Jeg vil derfor i denne opgave beskæftige mig med de anerkendende relationer.

Problemformulering

Siden midt 90'erne har fokus ligget på den anerkendende relation mellem barn og voksen³ og relationsarbejde udgør, ud fra min erfaring, en stor del af det pædagogiske arbejde i daginstitutioner i dag. Jeg har derfor valgt at fordybe mig i relationsarbejdet, da jeg ser det som noget helt fundamentalt i arbejdet med andre mennesker. Jeg mener, at opbygningen af en god relation hos barnet i den tidlige alder, er grundlæggende for skabelse af relationer senere hen i livet. Jeg ønsker derfor i denne opgave at undersøge følgende:

Hvad er en anerkendende relation, og hvilke kompetencer skal jeg som pædagog besidde for at indgå i en anerkendende relation med barnet? Derudover vil jeg komme ind på om den anerkendende pædagogik er ægte, og om der overhovedet er tid til at være anerkendende. Jeg vil beskrive hvorfor jeg mener et godt samarbejde med kollegaerne er vigtigt, og prøve at komme med nogle løsninger til hvordan anerkendende pædagogik kan implementeres i pædagogisk praksis.

Målgruppebeskrivelse

Min målgruppe er 3-6 årige børn i daginstitution. Der sker i denne aldersgruppe en del udvikling af både grov og finmotorikken, der sker ligeledes en udvikling af barnets sanser og det kan begynde at koble de forskellige sanser. Barnet oplever alt ud fra sig selv, det er samtidig en magisk alder, hvor barnet har svært ved at skelne mellem fantasi og virkelighed. Derudover er det en meget følsom alder, da barnet let kan komme til at føle skyld, netop fordi det oplever, at det er igangsætter og

¹ Unge pædagoger nr.7 (1994) s.16

² Relationer i teori og praksis (2004), s. 7

³ Klassisk og moderne pædagogisk teori (2007), s. 71

ophavsmand til tingene. Barnet kan begynde, at opsøge og skabe kontakter til stadig flere voksne og børn. Venskaber får nu også en større betydning i barnets hverdag.

Emneafgrænsning

Barnet indgår i sin dagligdag i flere forskellige relationer, både familiært og institutionelt. Jeg har valgt at rette fokus mod betydningen af *min* rolle som pædagog i den anerkendende relation med barnet i daginstitution, og ikke betydningen af relationen for barnets udvikling og trivsel.

Metodebeskrivelse

Jeg vil belyse hvad det vil sige at indgå i en anerkendende relation. Hertil inddrager jeg Dion Sommers artikel – *pædagogiske smugler* og Berit Baes artikel – *Voksnes definitionsmagt og børns selvoplevelse*. Jeg vil redegøre for Stens teori om Selvet, derudover vil jeg inddrage iagttagelser fra praksis. Jeg vil bruge min egen viden og erfaring og forsøge at stille og svare på nogle relevante spørgsmål om emnet.

Samfundsperspektiv

Vi lever i dag i et postmoderne samfund, hvor kvinderne er kommet på arbejdsmarkedet, og hvor behovet for børnepasning og socialisering i institutioner er kulmineret. Danmark er det land, der har rekord i antallet af timer, børn tilbringer i institutioner, inden de kommer i skole⁴. Dette har lagt et pres på pædagogerne i institutionerne, da pædagogerne og forældrene i højere grad end tidligere er fælles om ansvaret for børnenes trivsel og udvikling. I den sammenhæng er der også tale om pædagogens medansvar i at udvikle det sociale samspil pædagog/barn imellem.

Sigmund Freud, østrigsk psykolog, mente før i tiden, at børn ikke fødes med de sociale kompetencer, men at disse kompetencer faktisk er nogle der skal *dannes igennem livet*. Men Daniel Stern har åbnet øjnene for, at børn fødes med sociale kompetencer, så derfor er det væsentlig at videreudvikle disse, hvilket blandt andet sker i interaktionen mellem barnet og pædagogen og derved relationsdannelsen.

Daniel Stern

Stern taler om barnets selv, og hvordan det udvikles. Han inddeler et barns oplevelser af selv i 5 forskellige typer (*det gryende selv, kerneselvet, det subjektive selv, det verbale selv, det fortællende*

⁴ Børn og børneliv i nutidssamfundet (2001) s. 105

selv.) Til hver af disse typer knytter sig relateringsdomæner, som i samme rækkefølge er: *samvær, samspil, samforståelse, samtale, sammenhæng*⁵.

Disse relateringsdomæner har betydning for hvordan barnets selvfølelse udvikles/dannes.

Det sker ved, at de forskellige oplevelser af selv integreres med hinanden gennem barnets første 3-4 år. Tidligere oplevelser forsvinder ikke, bare fordi nye kommer til - de er der hele tiden og udvikles og vokser i samspil med de tidligere oplevelser.

Stern mener nemlig ikke, at et barn fødes som et ubeskrevet blad, men at det allerede i fosterstadiet har sin individualitet, og at barnet udvikles i et samspil med andre.

På samme måde som forældrenes opgave bliver, at møde og bekræfte lige netop deres unikke barn, og ikke bare at forme det, er det pædagogens opgave at være med til at se og videreudvikle det enkelte barn, ud fra lige netop det barns ressourcer og kompetencer.

Pædagogen kan altså ikke bare gå ud fra, at alle børn er på én bestemt måde på et givent alderstrin, og det er vigtigt at pædagogerne har kendskab til de forskellige relateringsdomæner⁶. Jeg mener derfor at det ud fra Sterns teori er vigtigt at pædagogen har tid til at iagttage det enkelte barn for at finde lige det domæne der er i spil i den aktuelle situation. Barnet har det ene øjeblik brug for den nære kropskontakt (samværsdomænet) og i næste øjeblik begynder barnet at fortælle om en oplevelse (samtaledomænet). Den pædagogiske opgave er derfor at være opmærksom på børns forskelligheder og tilbyde aktiviteter og samværsformer der afspejler sig i børns forskellige behov.

Berit Bae

En anerkendende relation bygger, ifølge Bae, på ligeværd og forudsætter, at hverken den ene eller den anden part opfatter sig selv som mindre værd i relationen. Dog befinder den voksne sig i en overlegen position i forhold til barnet, når det handler om dets oplevelse af sig selv, hvor den voksnes svar på barnets kommunikation, hjælper barnet til at skabe sig selv. Det at den voksne sætter ord på barnets handlinger og oplevelser, benævnes af Berit Bae som den voksnes definitionsagt, og kan fremme barnets selvstændighed og tro på sig selv, men kan også i nogle tilfælde hæmme barnets selvrespekt. Det er derfor yderst vigtigt, at man er opmærksom på ikke at misbruge sin definitionsagt i relationen.

Set ud fra Berit Baes hermeneutiske perspektiv, må man i den anerkendende relation forsøge at forstå barnet udfra dets egne forudsætninger, og begribe at barnet fra fødslen er et meningsskabende individ, der gennem handling skaber sig selv og omgivelserne som forudsigelige og meningsfyldte.

⁵ At blive sig selv (1998) s. 25

⁶ Psykologi – en basisbog for pædagogisk grunduddannelse (2001) s. 128

Handlinger som pædagogen må forsøge at forstå meningen med, for at kunne begribe hvor barnet befinder sig rent oplevelsesmæssigt. Når dette er opnået, kan pædagogen gennem bekræftelse give barnet en oplevelse af, at det har ret til sine egne tanker, følelser og oplevelser. Denne bekræftelse må ikke forveksles med ros, men kan for eksempel gives som en gentagelse eller spejling af barnets udsagn, samtidig med at accept eller forståelse formidles nonverbalt.

Man må også, som pædagog, i en anerkendende relation kunne stille sig åben overfor dét, barnet måtte være optaget af og turde slippe kontrollen, både i samtale og leg.

Dion Sommer

Dion Sommer gør i artiklen "Pædagogiske smuler – refleksioner over relationen mellem voksne og børn"(1999), op med 1930'ernes voksen-centrerede perspektiv på relationen mellem voksne og børn, der byggede på en opfattelse af, at nydelse og behageligheder, altså omsorg, mad og drikke, ikke blev reguleret af barnet selv, men derimod var fremmedbestemt, altså voksenstyret. I denne tid var voksen-barn relationen i høj grad præget af autoritet, samt ro, renlighed og regelmæssighed. Helt anderledes ser voksen-barn relationen ud, når vi nærmer os 1980'erne, hvor vi bevæger os væk fra den autoritære opfattelse, og i stedet tillægger relationen et børne-centreret perspektiv. Her rettes fokus mod, at den voksne bør lytte til barnet og forsøge at forstå, samt komme barnets ønsker i møde. En opfattelse, der i 1930'erne havde været lig med en demoralisering af barnet og en påføring af dårlige vaner. Dion Sommer nævner den herskende forhandlings- og demokratiseringskultur, der er en konsekvens af det nedbrudte autoritære samfund gennem det sidste århundrede. En forhandlingskultur, hvor argumenter, meninger og forsøg på at forstå modpartens perspektiv er i højsædet og hvor der stilles krav om en gensidig enighed, der har til hensigt at skabe en tidlig form for fællesskab i voksen-barn relationen.

Perspektivering

Inden jeg ser på hvilke kompetencer jeg som pædagog skal besidde for at indgå i en anerkendende relation vil jeg kort sammenfatte de artikler og teorier jeg har præsenteret, og pege på hvilke problemer jeg personlig mener, kunne opstå i den anerkendende relation. Daniel Stern og Berit Bae peger begge på at barnet har sin individualitet som et meningsskabende individ og at det udvikles i samspil med andre. Bae peger derudover på at det er vigtigt at begribe hvor barnet befinder sig rent oplevelsesmæssigt, altså det som Stern kalder relateringsdomænet. Dette er jeg helt enig i set ud fra et hermeneutisk menneskesyn⁷ hvor man mener at mennesket er unikt og har en iboende stræben

⁷ Den nye psykologihåndbog (2003) s. 14-15.

imod udvikling. Det er altså derfor kun i vore menneskelige relationer, at vi kan erhverve en individuel forståelse af os selv som mennesker. Jeg har en forestilling om at mine fremtidige kolleger og jeg ligesom Berit Bae, vil tilstræbe at have et grundlæggende anerkendende menneskesyn. Jeg mener dermed ikke at jeg som kommende pædagog skal lægge mig fast på et bestemt menneskesyn, men da den anerkendende pædagogik, og dermed det hermeneutiske menneskesyn er det der tilstræbes at lære nye pædagoger på seminariet, og det der bruges i de fleste institutioner i dag, bliver det højst sandsynligt de mål og værdier jeg kommer til at arbejde efter, eller som Dion Sommer siger: *Gennem pædagogisk uddannelse tilegnes en række meninger, holdninger og synssæt som stammer fra fag der beskæftiger sig med børn og deres opdragelse.* Men hvad hvis virkeligheden ser anderledes ud når jeg står i praksis og hverdagen med alle dens udfordringer bliver en realitet? I praksis ser tingene ofte anderledes ud. Der findes talrige eksempler på, hvordan pædagogen ikke forholder sig reflekterende, og derfor ikke fremstår anerkendende. Dion Sommer siger i sin artikel at vi bevæger os væk fra den autoritære opfattelse i relationen og frem imod en herskende forhandlings og demokratiseringskultur. Jeg har i min tid som pædagogstuderende og i min rolle som mor erfaret at det jeg har med i min ”rygsæk” eller med et andet ord min habitus⁸ altså måden jeg håndterer hverdagen og tilværelsen på spiller en væsentlig rolle for måden jeg agere i pædagogisk praksis. Jeg er selv opdraget efter et mere kontrollerende naturvidenskabeligt menneskesyn, og arbejder derfor både på det personlige og professionelle plan imod den forhandlings og demokratiseringskultur som Dion Sommer taler om, og som den anerkendende pædagogik efter min mening er en del af. Man kan hvis man bruger Anne-Lise Løvlie Shibbyes afgrænsning og begrænsnings model⁹ sige at jeg arbejder mig frem imod at agere i afgrænsningsmodellen – (hvor barnet ses som et subjekt som kun bringer sin egen verden frem i relationen med andre, og barnet ikke kan forstås uafhængigt af den kontekst/relation det befinder sig i) frem for begrænsningsmodellen - (hvor barnet ses som et objekt, og barnets handlinger ofte ses som noget der skal stoppes frem for de muligheder og tanker der ligger bag handlingen.) Jeg oplever at når jeg selv er opdraget indenfor begrænsningsmodellen kan det være svært at finde ud af hvad jeg har ret til og hvad jeg føler når jeg bruger afgrænsningsmodellen i praksis. Jeg er af den overbevisning at jeg med min viden og refleksion kan forsætte min personlige og professionelle rejse imod den anerkendende relation i praksis, men er samtidig klar over at ikke alle mine fremtidige kollegaer har gjort sig samme overvejelser og anskuer livet og pædagogisk praksis på en helt anden måde end jeg.

⁸ Pædagogisk opslagsbog (2006) s. 156

⁹ Relationer i teori og praksis (2004), s. 183- 196.

Pædagogens kompetencer

Er det overhovedet så vanskeligt at være anerkendende? Er det ikke bare at behandle andre på samme måde, som vi selv ønsker at blive behandlet? Og hvis det er så nemt, er det så realistisk at alle kan være 100 % anerkendende? Der er jo ingen pædagoger der efter min mening vil sige imod at ville være anerkendende og rummelig, spørgsmålet er jo så bare om vi også er det? I følge Berit Bae kan det at være anerkendende ikke bare læres på et weekendkursus¹⁰. At arbejde med anerkendende relationer er som tidligere nævnt et menneskesyn hvor pædagogen skal have mod til at bringe sig selv i spil i mødet med barnet. Det er en proces, man som pædagog aldrig bliver færdig med – det er en proces, som foregår og udvikler sig hele tiden. Det at arbejde anerkendende er nært forbundet med de værdier, som er integreret i personligheden. Mange pædagoger er som jeg ikke vokset op med anerkendende relationer, og har derfor ikke denne væremåde ”inde under huden”. Mange mennesker har få erfaringer med anerkendende og ligeværdige relationer fra barndommen, familien, arbejdet og uddannelsesmæssige sammenhænge. Det er vigtigt, at pædagogen er selvreflekterende og f.eks. reflekterer over egen barndom og dens betydning for det pædagogiske arbejde. Hvis et barn f.eks. klager over, at han/hun savner sin mor og har lange dage i institutionen, hvordan skal pædagogen så kommentere det over for barnet? Skal pædagogen ignorere udtalelsen fra barnet? Har pædagogen fået anerkendt sine egne savn, da han/hun var lille? Der er således flere måder for pædagogen at reagere på, og pædagogens egen barndom har efter min optik indflydelse på pædagogens svar/reaktion. Jeg mener at det er vigtigt at pædagogen er opmærksom på den definitionsmagt der kan opstå i voksen/barn relationen. Pædagogens definitionsmagt ligger i processer såsom, den måde pædagogen besvarer barnets kommunikation, hvordan de sætter ord på dets handlinger og oplevelser og hvad de reagerer på eller ej. Hvis pædagogen for eksempel undlader at respondere på barnets spørgsmål, kan det betyde, at barnet får følelsen af ikke at være værdifuld. Definitionsmagten kan anvendes som både fremmende og hæmmende for barnets selvstændighed, særligt i forhold hvor den ene part er afhængig af den anden, er der risiko for denne definitionsmagt kan ”misbruges”. For eksempel kan det ses i forhold til terapeut/klient og leder/medarbejder, og ikke mindst i voksen/barn relationen, er det derfor vigtigt, at pædagogen er bevidst om dette magtforhold. I pædagogiske sammenhæng er der behov for en bevidstgørelse om denne definitionsmagt. Ifølge Berit Bae kan opmærksomheden på hvad den anerkendende relation indebærer, være medvirkende til bevidstgørelse om hvorledes vi bruger definitionsmagten. Hvilket

¹⁰ Glædens pædagogik (2006)

vil betyde, at barnet får bedre forudsætninger for, at møde respekt og anerkendelse, og derigennem udvikle sit selvværd.

Har vi tid til anerkendelse?

I dagens samfund, hvor institutionerne er præget af dårlig normering, kan man stille spørgsmålet: Har vi overhovedet tid til at være anerkendende? Det kræver meget tid at være anerkendende over for alle børn. Det kræver tid at sætte sig ind i barnets verden og dermed se situationen fra barnets synspunkt. I sidste instans er det et politisk spørgsmål om bedre normering i institutionerne.

Pædagogen må i første omgang selv sætte sig ind i de anerkendende værdier og bruge energi på at implementere disse værdier i sin praksis.

Hvis en institution som målsætning har at arbejde med anerkendende relationer, er det vigtigt, at pædagogerne tør gribe ind i hinandens arbejde – til gavn for børnene. Men fokus skal ligge på det positive ellers bliver det tungt og energidræbende. Mange gange kan det være en fordel at observere og kommentere hinandens væremåde over for børnene, og benytte sig af f. eks iagttagelser, video og diktafon. I artiklen ”Anerkendelse overfor børn starter med – at den voksne ser på sig selv”¹¹

Fortæller en leder i en norsk børnehave om hvordan de efter et længere kursus forløb med Berit Bae som vejleder pludselig fik fokus på nogle helt andre sider af sig selv i stedet for som det ofte sker at køre på ”autopilot”. Pædagogerne fik som opgave at observere sig selv, og tænke over – ”Hvordan svare jeg børnene og hvad er det egentligt de siger”? – ”Hører jeg efter, eller tænker jeg bare på mit eget”? – ”Hvorfor siger jeg egentligt nej nu, og hvornår skal jeg rose”?

Alle ansatte blev udstyret med en diktafon til at optage sig selv i samspil med børnene, og en notesbog hvor de nedskrev de guldkorn som kom fra børnene og de gode samspilssituationer de observerede imellem deres kollegaer og børnene. Det betød at de sammen med børnene og deres kolleger kunne grine over de guldkorn der var blevet sagt i løbet af dagen, (vigtigt – grine med børnene, og ikke af dem) og at det blev legitimt at diskutere deres forskellige holdninger og væremåder.

En anden måde at arbejde med anerkendende relationer på er at følge børnenes spor, dvs. følge børnenes interesser. For pædagogen handler det om at være opmærksom på det, som optager børnene. I mange tilfælde er det nemmere at fastholde børnenes koncentration, hvis det er et emne, der interesserer børnene. Ved at følge børnenes spor tilkendegiver pædagogen, at børnenes interesser er meningsfyldte, og for børnene bliver det sjovt at lære.

¹¹ Tidsskriftet 0-14 nr.1 (2009) s. 85-87

I min sidste praktik oplevede jeg at to tvillingedrenge på 5 år som var født for tidligt, ofte var et irritationsmoment for pædagogerne fordi de havde svært ved at holde koncentrationen og derfor var meget "flyvske". Drengene blev ofte sendt på legepladsen eller sat til at lave puslespil uden at der blev lyttet til deres ønsker.

En iagttagelse fra min praktik viser hvordan jeg følger de to drenge spor og anerkender deres leg: *Jeg er lige mødt på arbejde og får øje på de to drenge der kigger i kassen med udklædningstøj, jeg sætter mig i sofaen ved siden af og siger godmorgen. "Vi vil lege klovne vil du hjælpe med tøjet" siger drengene. "Ja det vil jeg gerne, har i prøvet at se klovne i cirkus"? Spøger jeg. Drengene kigger på hinanden og siger næsten i kor "Ja, vi vil lave cirkus"! "Det lyder som en rigtig god ide, jeg kan hjælpe jer, har i lyst til det?" siger jeg.*

Resten af formiddagen går med at jeg sammen med drengene laver cirkusbilletter, skriver skilte, finder cirkus musik og øver klovnumre. Efterhånden kommer der flere og flere børn til, og interessen for cirkus fortsætter de efterfølgende dage.

Er anerkendende pædagogik ægte?

Når pædagogen har valgt, bevidst at arbejde med anerkendende pædagogik i praksis, rejser der sig nogle spørgsmål. Det kan være spørgsmål, som handler om, hvorvidt interaktionen mellem mennesker bliver kunstig og om pædagogen kan vide, hvad kollegaerne egentlig mener, når det altid siges i en anerkendende form. Eller hvorvidt pædagogen altid skal vise anerkendelse, når hun mødes af flabthed eller aggressioner osv. Det er på sin plads med disse refleksioner, for skal den anerkendende pædagogik hele tiden udvikle sig, og det skal den, er det nødvendigt med de udfordringer og overvejelser som spørgsmålene giver os. *Anerkendende pædagogik handler ikke om at afskære dele af sit følelsesmæssige repertoire, men om til tider at håndtere det på nye måder*¹².

Anerkendende pædagogik i praksis kræver, at institutionen har styr på sine mål, værdier og menneskesyn. Når det er på plads og man bevidst har valgt, at bruge den anerkendende pædagogik, møder pædagogen børnene i øjenhøjde, og lettere ser dem som dem de er og ikke kun for det de gør. Jeg ser det som et problem hvis pædagogerne "indøver" de anerkendende sætninger som f. eks "Jeg kan se du er ked af det... men..." for så bliver det reduceret til en metode frem for en tilgang. Jeg mener kun at man kan være troværdig over for barnet hvis man oprigtigt har sine egne følelser med, og det er vigtig ikke at lyve om sine følelser overfor barnet, da barnet måske så bliver i tvivl om sin egen evne til at tolke følelser. I Artiklen – "Anerkendelse fra morgenstunden"¹³ har de i en

¹² Anerkendende Pædagogik (2007) s. 37

¹³ Tidsskriftet 0-14 nr.1 (2009) s. 12-17.

børnehave nær Århus brugt Marte Meo metoden, ”som er en mestrings- og ressource - orienteret metode” til at implementere den anerkendende pædagogik i dagligdagen. Når en pædagog møder på arbejde starter han/hun altid dagen med at hilse på alle børn og voksne med navn nævnelse og ofte øjenkontakt og berøring. På den måde bliver alle børn set af alle voksne, og det er med til at skabe inklusion. De arbejder derudover med at benævne barnets leg/ handlinger og sætte ord på det de ser f.eks. *”Du synes det er svært at få jakken på”* – barnets benævnes. *”Det kan jeg godt se på dig”* – pædagogen benævner sig selv. Når alle børn skal på legepladsen, og have tøj på samtidig, (som ud fra min egen erfaring er et meget kaotisk tidspunkt på dagen) har de fundet en løsning hvor to børn bliver sat sammen som et makkerpar, og skal hjælpe og have fokus på hinanden. Pædagogerne er i garderoben til at hjælpe, guide og benævne børnenes mestring, og kan f.eks. støtte makkerparret ved at sige *”Det ser rart ud når i hjælper hinanden”*. Jeg synes det lyder som en utrolig god ide, men stiller spørgsmålstejn ved om det nu også kan lykkes i praksis? Det er helt sikkert at jeg vil ud at afprøve nogle af metoderne selv, og til spørgsmålet om det så er ægte? Ja det set fra mit synspunkt ægte hvis pædagogen virkelig har en intention om at være anerkendende, og ved at det er en livslang proces. Men jeg mener kun det kan lykkes i samarbejde med de øvrige kollegaer.

Anerkendende pædagogik i praksis

Hvordan kan man implementere de anerkendende værdier og blive mere anerkendende i sin praksis? Berit Bae opstiller nogle spørgsmål, som pædagogen kan tage op til overvejelse:

- **Hvordan bidrar jeg med min væremåte til de svarene jeg får fra andre/omgivelsene?**
- **Hva forteller andres handlinger om de forutsetninger jeg skaper for dem?**
- **Hva er det jeg forteller meg selv gjennom den måten jeg handler på vis-á-vis (overfor) andre?**
- **Hvordan kan jeg lære mer om meg selv ved å se på den andres handlemåter vis-á-vis (overfor) meg?** ¹⁴

Disse spørsmål skulle gerne lede til, at pædagogen får en forståelse for, at han/hun selv påvirker og bidrager til det som sker i relationerne. Tør man stille disse spørsmål og reflektere over dem, har man, efter min mening, allerede lagt op til at få en langt større forståelse og indsigt i den anerkendende relation. Ureflekterede forhold, f. eks værdierne, hos pædagogen kan betyde, at det

¹⁴ Erkjennelse og anerkjennelse s. 39

kan være vanskeligt at se og anerkende de samme forhold hos barnet. Pædagogen må derfor have et afgrænset forhold til sig selv, forstået på den måde, at hun må kunne skelne mellem, hvilke følelser og intentioner der er egne, og hvilke der er barnets. Et eksempel på dette kunne være, hvis pædagogen har det svært ved at takle følelsen "at være ked af det". Herved kan pædagogen komme til at underkende barnet ved f.eks. at aflede, når barnet føler sig ked af det.

Pædagogen giver dermed ikke barnet lov til at have denne følelse. Når pædagogen er opmærksom på, at ureflekterede sider genspejles i relationen til barnet, kan hun begynde at analysere relationen. Pædagogen kan evt. se hvilke væremåder der gentager sig, for at finde frem til ureflekterede forhold og værdier, og så ændre disse. Berit Bae peger på, at manglende anerkendelse ikke kun skal forstås som et individuelt fænomen, men også skal ses i sammenhæng med samfundsmæssige holdninger og strukturer. Hun mener, at anerkendelse er: *"... en mangelvare i vores kultur"*¹⁵ Ligeledes peger Søs Bayer på at det *"i andre kulturer er mere legalt at gøre sig betydningsfuld i børns liv, både som professionel og som privat"*¹⁶

Jeg kan som eksempel pege på janteloven, som ikke just er fremmede for anerkendende relationer. Normer som: "Du skal ikke tro du er noget", "store drenge græder ikke" og "pæne piger og vilde drenge" er typiske. Det er den medlæring, de fleste danskere er vokset op med, og som vi med stor sandsynlighed giver videre, hvis vi er ureflekterede over egne forhold. Vi må være mere bevidste om at fravige kulturelle normer og værdier og tillade nye følelser.

Forholdet omkring pædagogens uddannelse kan også have en betydning for hvordan hun handler, de kan være fra en tid, hvor der blev lagt vægt på at formidle kulturelle værdier og færdigheder til barnet udfra et forældet børnesyn. Da det er småt med midler til efteruddannelse, og ikke alle institutioner og pædagoger gør noget for at være "up to date" med udviklingen, kan pædagogen i bedste mening komme til at underkende barnet, ved udførelse af det, pædagogen mener, er hendes job. Strukturelle forhold i institutionerne har ligeledes betydning for manglende anerkendelse. Jeg oplever, ud fra personlige erfaringer fra min sidste praktik, at en stresset hverdag gør det svært at være anerkendende. Det kan i perioder være problematisk at få tid og overskud til, at reflektere over egne værdier og praksis. Når dette er sagt, er jeg klar over, at det kan være en grænseoverskridende opgave, at begynde at arbejde med sine værdier og derigennem skulle tage ens personlige grundsyn og holdningsfundament op til overvejelse. Det fordrer en god portion vilje og kræver en hel del at *turde* ændre sine værdier og praksis, ikke desto mindre mener jeg, at det er dét, der skal til for at få integreret en holdning af ligeværd og respekt.

¹⁵ Erkjennelse og anerkjennelse. s.28

¹⁶ Pædagogens kompetencer. s. 122.

Konklusion

Jeg har igennem denne opgave om anerkendende relationer haft mange forskellige tanker og overvejelser. Hvordan vil det blive for mig at komme ud som nyuddannet pædagog, kan jeg være med til at ændre pædagogisk praksis, eller bliver virkeligheden en anden? Målet ville være at det betydningsfulde relationsarbejde, og den anerkendende pædagogik bliver implementeret i alle pædagogiske institutioner, og at alle ansatte kunne komme på kursus i anerkendende pædagogik. Dermed ikke sagt at anerkende pædagogik er noget mirakel eller en religion, men jeg mener dog, at nogen anerkendelse trods alt er bedre end slet ingen.

Jeg stillede i min problemformulering spørgsmålet:

Hvad er en anerkendende relation, og hvilke kompetencer skal jeg som pædagog besidde for at indgå i en anerkendende relation med barnet?

En anerkendende relation er når pædagogen forstår barnet ud fra dets egen oplevelsesverden, og herudfra kan imødekomme dets ønsker og behov. Jeg skal besidde kompetencen til at se det unikke i relationen, og tillægge mig den opfattelse at barnet ikke er mindre værd i relationen til trods for at jeg er den mer-erfarne. Arbejdet med anerkendende relationer kræver selvindsigt og selverkendelse og stiller alt i alt høje krav til pædagogen, ikke blot som professionel, men også som person.

Litteraturliste

Bøger

Andersen, Peter Østergaard, Thomas Ellegaard og Lars Jakob Muschinsky, *Klassisk og moderne pædagogisk teori* – 2007.

Bae, Berit og J. E Waastad, *Erkjennelse og anerkjennelse – perspektiv på relationer*, Universitetsforlaget A/S, 2.oplag – 1993.

Brodin, Marianne og Ingrid Hylander, *At blive sig selv*, Hans Reitzels Forlag, 3. oplag – 1998.

Brørup, Mogens, Lene Hauge og Ulrik Lyager Thomsen, *Den nye psykologihåndbog*, Gyldendal, 2. udgave, 6. oplag – 2003.

Cecchin, Daniela og Else Sander, *Pædagogens Kompetencer*, Pædagogisk Bogklub – 1996.

Clausen, Peter og Sigrid Brogaard Clausen, *Børn og børneliv i nutidssamfundet*, Børn og unge/ pædagogisk centrum, 1.udgave, 1.oplag – 2001.

Dencik, Lasse, Børns tilegnelse af livskvalifikation for den postmoderne tilværelse, *Unge pædagoger*, nr.7 – 1994.

Jacobsen, Bjarne, *Psykologi- en basisbog for pædagogisk grunduddannelse*, Munksgaard – 2001.

Linder, Anne og Stina Breinhild Mortensen, *Glædens Pædagogik*, 1.udgave, 1.oplag – 2006.

Lynge, Bente, *Anerkendende Pædagogik*, Psykologisk Forlag, 1 udgave, 2 oplag – 2007.

Muschinsky, Lars Jakob og Karsten Schnack, *Pædagogisk Opslagsbog*, Christian Ejlers' Forlag, 5. udgave, 4. oplag. – 2006.

Ritchie, Tom – *Relationer i teori og praksis – Perspektiver på pædagogisk tænkning*, Billesø & Baltzer, 2. udgave, 1 oplag. – 2004.

Tidsskrifter

Bae, Berit, Voksnes definitionsmagt og børns selvoplevelse, *Social Kritik, tidsskrift for social analyse og debat*, nr.47 – Juni 1996.

Kirkegaard, Helle Laxby, Anerkendelse fra morgenstunden, *Nul til Fjorten Pædagogisk Tidsskrift*, Dansk Pædagogisk Forum, nr.1 – marts 2009.

Kolstad, Inger, Anerkendelse overfor børn starter med – at den voksne ser på sig selv, *Nul til Fjorten Pædagogisk Tidsskrift*, Dansk Pædagogisk Forum, nr.1 – marts 2009.

Sommer, Dion, Pædagogiske smuler – refleksioner over relationen mellem voksne og børn, *Social Kritik, tidsskriftet for social analyse og debat*, nr. 62 – Marts 1999.